

МУЛЬТИМОДАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ КОНСТРУЮВАННЯ САКРАЛЬНОГО СМISЛУ В ЦИФРОВИХ ЛЮТЕРАНСЬКИХ ПРОПОВІДЯХ (ФРЕЙМОВА ТА НАРАТИВНА ПЕРСПЕКТИВА)

Сергій БОГУСЛАВСЬКИЙ

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької філології*

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

вул. Змієнка Всеволода, 2, м. Одеса

ORCID: 0009-0005-5842-8434

boguslawskij@gmail.com

У статті здійснено когнітивно-дискурсивний та мультимодальний аналіз сучасних німецькомовних лютеранських проповідей у цифровому середовищі з метою виявлення механізмів конструювання сакрального смислу в умовах медіалізованої комунікації. Дослідження ґрунтується на інтеграції положень фреймової семантики, теорії комунікативних жанрів та інтеракційної лінгвістики, що дозволяє розглядати проповідь як соціально зумовлену мовленнєву подію, у межах якої вербальні, просодичні та візуальні ресурси функціонують у взаємозалежній семіотичній взаємодії.

Емпіричну базу становить корпус із автентичних цифрових проповідей, відібраних з онлайн-архівів Євангелічної церкви Німеччини за різні літургійні періоди, що репрезентують відео-, аудіо- та текстові формати. Методологія поєднує якісний когнітивно-дискурсивний аналіз із елементами просодичного та візуального опису, а також процедурою подвійного кодування, спрямованою на підвищення інтерсуб'єктивної надійності результатів.

У ході аналізу встановлено, що доміантними механізмами актуалізації сакрального смислу виступають ієрархічно організовані фрейми «шляху», «служіння», «спільноти», «присутності» та «надії», які структурують наративні сценарії проповіді й забезпечують перенесення біблійного наративу в актуальний соціальний контекст. Показано, що мультимодальна синхронізація вербальних маркерів із інтонаційними та візуальними сигналами підсилює перлокутивний потенціал мовлення та сприяє формуванню дискурсивної пам'яті жанру в цифровому просторі.

Наукова новизна дослідження полягає в розробленні інтегрованої аналітичної моделі, яка дозволяє описувати цифрову лютеранську проповідь як комплексну семіотичну подію, у межах якої сакральний смисл формується на перетині когнітивних моделей, жанрових норм і медіазумовлених комунікативних стратегій. Отримані результати розширюють теоретичні можливості теолінгвістики та

когнітивно-дискурсивного аналізу в дослідженні релігійної комунікації в умовах цифрової медіалізації.

Ключові слова: когнітивно-дискурсивний аналіз, мультимодальність, лютеранська проповідь, фреймова семантика, наративна ідентичність, сакральний смисл, медіалізація.

MULTIMODAL MECHANISMS OF CONSTRUCTING SACRED MEANING IN DIGITAL LUTHERAN SERMONS (A FRAME-BASED AND NARRATIVE PERSPECTIVE)

Sergii BOGUSLAVSKYI

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,

Head of the Department of German Philology

Odesa I. I. Mechnikov National University

2 Vsevolod Zmiienko str., Odesa

ORCID: 0009-0005-5842-8434

boguslawskij@gmail.com

The article presents a cognitive-discursive and multimodal analysis of contemporary German-language Lutheran sermons in the digital environment, aiming to identify the mechanisms of constructing sacred meaning under conditions of mediatized communication. The study is grounded in the integration of frame semantics, the theory of communicative genres, and interactional linguistics, which makes it possible to conceptualize the sermon as a socially situated speech event in which verbal, prosodic, and visual resources function in interdependent semiotic interaction.

The empirical basis of the research consists of a corpus of authentic digital sermons selected from the online archives of the Evangelical Church in Germany across different liturgical periods and thematic cycles, representing video, audio, and text formats. The methodology combines qualitative cognitive-discursive analysis with elements of prosodic and visual description, as well as a double-coding procedure aimed at enhancing the intersubjective reliability of the findings.

The analysis demonstrates that the dominant mechanisms of actualizing sacred meaning are hierarchically organized frames of “journey,” “service,” “community,” “presence,” and “hope,” which structure the narrative scenarios of the sermon and ensure the transfer of the biblical narrative into the current social context. It is shown that the multimodal synchronization of verbal markers with intonational and visual signals enhances the perlocutionary potential of religious discourse and contributes to the formation of the genre’s discursive memory in the digital space.

The scientific novelty of the study lies in the development of an integrated analytical model that allows the digital Lutheran sermon to be described as a complex semiotic event in which sacred meaning emerges at the intersection of cognitive models, genre conventions, and media-conditioned communicative strategies. The results expand the

theoretical scope of theolinguistics and cognitive-discursive analysis in the study of religious communication under conditions of digital mediatization.

Key words: *cognitive-discursive analysis, multimodality, Lutheran sermon, frame semantics, narrative identity, sacred meaning, mediatization.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх десятиліть релігійна комунікація в європейському просторі зазнає системної цифрової трансформації, у межах якої технічні інтерфейси, канали поширення та алгоритмічні режими доступу модифікують темпоральну організацію проповіді, перебудовують модель адресації та переорієнтовують способи символічної репрезентації сакрального. За таких умов релігійне мовлення доцільно інтерпретувати не як ізольований вербальний феномен, а як багаторівневу мультимодальну систему, у межах якої інтонаційні контури, жестові практики, візуальні символи та просторово-екранна композиція координуються з лексико-синтаксичними структурами у процесі формування когнітивно релевантної моделі сакрального досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній лінгвістиці медіалізація соціальних практик розглядається як процес, у межах якого комунікація структурно залежить від технічних і семіотичних властивостей медіа, що беруть участь у формуванні смислу [11]. У цьому контексті релігійне мовлення постає не лише як вербальний феномен, але й як складна мультимодальна конфігурація, у якій інтонація, жести, візуальні символи та композиція цифрового простору взаємодіють із лексико-синтаксичними засобами для створення когнітивно доступної моделі сакрального досвіду. Така інтерпретація ґрунтується на уявленні про значення як результат когнітивної координації мовних і перцептивних ресурсів у процесі соціально зумовленої інтерпретації досвіду [9, с. 111–115].

З позицій теолінгвістики релігійний дискурс розглядається як специфічна форма соціальної взаємодії, у межах якої сакральне знання не лише передається, але й інституційно та символічно актуалізується в конкретних комунікативних ситуаціях, оскільки мовлення функціонує як форма соціальної дії, що структурує відносини між проповідником і громадою та визначає прагматичні рамки інтерпретації сакрального смислу [13, р. 2014–2017; 16, с. 172–176]. У цифровій проповіді цей процес ускладнюється тим, що адресат більше не є безпосереднім учасником фізичної події, а залучається до комунікації через екранні інтерфейси, які змінюють режими уваги, емоційної залученості та інтерпретаційних очікувань. Саме тому аналіз сакрального смислу в такому форматі потребує залучення мультимодальної перспективи, що дозволяє врахувати взаємодію різних семіотичних каналів.

Жанрова природа проповіді в умовах цифрової комунікації зберігає ознаки стабільності, оскільки базові комунікативні цілі та риторичні ходи відтворюються в межах дискурсивної спільноти, яка поділяє спільні цінності та інтерпретаційні рамки, що корелює з визначенням дискурсивної спільноти як соціальної групи, об'єднаної спільними комунікативними цілями і жанровими конвенціями [17, с. 58–62]. Водночас спостерігається тенденція до гібридизації жанру,

що проявляється в поєднанні рис публічної лекції, мотиваційної промови та медіаконтенту. Така трансформація безпосередньо впливає на способи концептуалізації сакрального, оскільки фрейми, через які адресат інтерпретує біблійні наративи, адаптуються до логіки цифрового споживання інформації.

Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю системного опису тих когнітивно-дискурсивних і мультимодальних механізмів, за допомогою яких у цифровій лютеранській проповіді формується сакральний смисл як соціально релевантний і колективно поділюваний досвід. Попри наявність досліджень, присвячених цифровій релігії та медіалізації церковних практик, у сучасній лінгвістиці залишається обмежено операціоналізованим питання узгодження фреймової та наративної організації проповіді з візуальними і просодичними ресурсами, що ускладнює опис механізмів переходу від текстоцентричного аналізу до інтегрованої мультимодальної інтерпретації [4; 11; 12].

Метою статті є виявлення мультимодальних механізмів конструювання сакрального смислу в сучасних німецькомовних лютеранських проповідях шляхом аналізу взаємодії вербальних, інтонаційних і візуальних компонентів у межах фреймових і наративних структур. Реалізація цієї мети передбачає розв'язання таких завдань: окреслити теоретичні засади мультимодального та когнітивно-дискурсивного аналізу релігійного мовлення; описати корпус дослідження і процедуру аналітичного кодування; ідентифікувати домінантні фрейми та сценарні ролі в цифрових проповідях; проаналізувати мовні, просодичні й візуальні маркери актуалізації сакрального смислу; інтерпретувати отримані результати в контексті формування конфесійної ідентичності в цифровому середовищі.

Емпіричну базу становлять фрагменти сучасних німецькомовних проповідей, у яких сакральний смисл актуалізується через поєднання вербальних і невербальних засобів. Зокрема, у висловлюванні „*Wir sind unterwegs, getragen von Gottes Verheißung, auch wenn der Weg unsicher erscheint*“ (Predigtarchiv der EKD, дата звернення 05.01.2026) фрейм «шляху» актуалізується через синхронізацію інтонаційного виділення ключових лексем з жестовою репрезентацією відкритого простору, що підсилює наратив поступовості та довіри, а візуальна композиція кадру, зосереджена на жесті відкритих долонь проповідника, посилює інтерпретацію цього наративу як моделі довіри і спрямованості. Подібні приклади демонструють, що сакральний смисл у цифровій проповіді формується як результат синхронної дії кількох семіотичних каналів, що потребує комплексного мультимодального аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Когнітивно-дискурсивний підхід до аналізу релігійного мовлення ґрунтується на положенні про те, що мовні структури не лише репрезентують готові значення, але й беруть безпосередню участь у процесі концептуалізації досвіду. У цьому контексті сакральний смисл постає як результат динамічної взаємодії між мовною формою, когнітивними моделями адресата та соціальною ситуацією комунікації. Центральним аналітичним поняттям у межах цього підходу виступає фрейм, який розглядається не лише як структура накопичених знань, але як динамічна когнітивна матриця, що

активується в процесі дискурсивної взаємодії та організує ієрархію релевантних ролей і сценаріїв у межах наративної структури проповіді [9, с. 120–125].

У релігійному дискурсі фреймова організація відіграє особливу роль, оскільки біблійні наративи функціонують як культурно закріплені сценарії, що постійно актуалізуються у змінних соціальних умовах. Проповідь у цьому сенсі можна розглядати як механізм когнітивного посередництва між канонічним текстом і сучасним досвідом громади, у межах якого проповідник виконує роль інтерпретатора, що спрямовує процес фреймового зіставлення сакрального і профанного. Таке розуміння узгоджується з підходом, відповідно до якого релігійна комунікація формує особливий тип соціальної взаємодії, у якій мовлення одночасно виконує інформативну, нормативну та ідентифікаційну функції [16, с. 171–176].

З позицій теорії комунікативних жанрів проповідь постає як соціально закріплена форма мовленнєвої дії, що відтворюється в межах дискурсивної спільноти з усталеними комунікативними цілями, ролями та очікуваннями [17, с. 58–62]. Жанрова стабільність підтримується відтворюваністю риторично впорядкованих ходів, функціонально закріплених структурних блоків і типових наративних сценаріїв, завдяки яким адресат ідентифікує проповідь як впізнавану форму комунікативної дії незалежно від конкретної платформи або формату її медіареалізації. Водночас цифрове середовище створює умови для жанрової гібридизації, оскільки проповідь починає поєднувати риси усної проповіді, відеоблогу та публічної лекції, що впливає на спосіб організації сакрального смислу.

Мультиmodalний підхід у сучасній лінгвістиці виходить із того, що смисл формується через синхронну взаємодію кількох семіотичних систем, що корелює з положенням про медіатизацію комунікації як структуроутворювальний чинник сучасних соціальних практик [11, р. 34–41]. У контексті цифрової проповіді це означає, що вербальні структури співдіють із візуальними символами храмового простору, композицією кадру, освітленням, а також з акустичними параметрами голосу проповідника. Цифрове середовище в сучасних умовах не лише опосередковує комунікацію, але й задає параметри її соціальної організації, визначаючи способи тематичного розгортання проповіді, ритм взаємодії з адресатом і форми символічної присутності сакрального в публічному просторі, що дозволяє розглядати медіа як активний компонент смислотворення, а не як нейтральний канал передачі повідомлення [11, р. 34–41].

У працях, присвячених цифровій релігії, підкреслюється, що онлайн-комунікація змінює не лише форму подання сакрального, але й саму модель релігійної присутності, оскільки громада може бути розосередженою в просторі та часі, але об'єднаною спільним медіадосвідом [4, с. 67–74; 12, с. 102–108]. У такій ситуації проповідь перестає бути одноразовою подією і набуває рис повторно відтворюваного медіатексту, що дозволяє адресатові повертатися до сакрального смислу в різних контекстах повсякденного життя.

Інтеракційна лінгвістика додає до цього аналізу вимір соціальної взаємодії, розглядаючи мовлення як послідовність дій, орієнтованих на потенційну реакцію адресата. Навіть у випадку асинхронної цифрової рецепції проповідник

конструює мовні ходи з урахуванням очікуваної відповіді громади, що виявляється у використанні риторичних запитань, інклюзивних форм і маркерів спільної позиції [5, с. 112–118]. Наприклад, у фрагменті „*Was bedeutet dieser Text für uns heute, in unserer Alltag?*“ адресат залучається до процесу спільної інтерпретації, незважаючи на фізичну відсутність безпосереднього діалогу.

З точки зору фреймової семантики мультимодальні ресурси можна інтерпретувати як засоби активації певних когнітивних моделей. Візуальний символ, жест або інтонаційний акцент здатні виконувати функцію тригера, що спрямовує інтерпретацію вербального повідомлення в межах конкретного фрейму. У прикладі „*Hier, im Licht der Kerze, wird Gottes Nähe spürbar*“ лексема *Licht* поєднується з візуальним образом запаленої свічки в кадрі та зниженим тембром голосу, що спільно активує фрейм «присутності» і сприяє емоційній інтерналізації сакрального смислу.

Таким чином, теоретична модель, що поєднує фреймову семантику, мультимодальний аналіз і теорію комунікативних жанрів, задає аналітичну рамку для емпіричного дослідження цифрової лютеранської проповіді.

Матеріал і методи дослідження. Емпіричну базу дослідження становить корпус із 48 автентичних німецькомовних лютеранських проповідей, які було відібрано з цифрового архіву Євангелічної церкви Німеччини за період 2022–2024 років і які репрезентують різні літургійні цикли та комунікативні формати. Оскільки метою дослідження є виявлення мультимодальних механізмів конструювання сакрального смислу, до вибірки включено проповіді, представлені у форматах відеотрансляцій, аудіоподкастів і текстових публікацій, що уможлиблює зіставлення вербальних, просодичних і візуальних компонентів у межах єдиного дискурсивного простору.

Відбір матеріалу здійснювався з урахуванням сукупності взаємопов'язаних критеріїв, серед яких ключовими є літургійна репрезентативність, що забезпечує охоплення різних періодів церковного року, жанрова повнота, яка передбачає наявність у кожній проповіді вступного, екзегетичного та актуалізаційного блоків, а також мультимодальна доступність, що полягає в синхронному поєднанні вербального тексту з аудіальними та візуальними ресурсами, необхідними для повноцінного аналізу інтонаційних і жестових маркерів. Загальний обсяг корпусу становить близько 52 000 слововживань, що дозволяє поєднувати інтерпретативний когнітивно-дискурсивний підхід із елементарною кількісною перевіркою частотного розподілу домінантних фреймів у різних підкорпусах [5, с. 113–118].

Оскільки корпус формується з матеріалів, які первинно призначалися для публічного онлайн-споживання, аналіз враховує також технічні параметри подання проповіді, зокрема якість аудіозапису, стабільність відеоряду та композицію кадру, які можуть впливати на сприйняття просодичних і візуальних сигналів адресатом.

Для того щоб забезпечити порівнюваність емпіричних даних і створити підґрунтя для системного зіставлення різних фрагментів корпусу, кожен проповідь було аналітично поділено на три функціонально взаємопов'язані блоки, які

корелюють із жанровою логікою релігійного мовлення та репрезентують різні етапи когнітивної і прагматичної обробки сакрального змісту. У межах вступного блоку проповідник, як правило, встановлює первинний контакт з адресатом і окреслює тематичний фокус, що формує очікування щодо подальшої інтерпретації біблійного тексту. Екзегетичний блок виконує функцію когнітивного посередництва, оскільки саме в ньому здійснюється фреймова актуалізація біблійного нарративу та його зіставлення з соціальним досвідом громади. Актуалізаційний блок, своєю чергою, спрямований на інтеграцію сакрального смислу в повсякденну практику адресата, що виявляється у формулюванні нормативних і ціннісних висновків.

Такий поділ узгоджується з підходом до проповіді як до комунікативного жанру, у межах якого послідовність риторичних ходів забезпечує досягнення спільної інтерпретаційної мети в дискурсивній спільноті [17, с. 58–62]. Завдяки сегментації стає можливим простежити, на якому етапі дискурсу відбувається найбільш інтенсивна активація фреймів і яким чином мультимодальні ресурси перерозподіляються між різними структурними компонентами проповіді.

Процедура ідентифікації фреймів ґрунтується на положенні фреймової семантики, відповідно до якого лексичні, синтаксичні та прагматичні маркери розглядаються як індикатори активації певних когнітивних моделей, що організовують інтерпретацію досвіду [9, с. 111–115]. З цією метою було розроблено кодову схему, у межах якої кожен фрейм описувався через сукупність типових мовних і дискурсивних ознак, що дозволяє фіксувати як вербальні, так і невербальні сигнали його актуалізації.

Зокрема, фрейм «шляху» ідентифікувався на основі лексем руху та спрямованості, таких як *unterwegs, gehen, führen, Weg*, а також нарративних конструкцій, у яких віра концептуалізується як процес поступового наближення до сакральної мети. У висловлюванні „*Wir gehen Schritt für Schritt, geführt von Gottes Wort*“ цей фрейм активується не лише через вербальні маркери, але й через уповільнений темп мовлення, який просодично підкреслює ідею поступовості.

Реконструкція нарративних сценаріїв здійснювалася шляхом аналізу послідовності тематичних переходів, що формують типовий ланцюг «біблійна подія – сучасна ситуація – нормативний висновок», у межах якого сакральний смисл переноситься з канонічного тексту в актуальний соціальний контекст. Такий підхід дозволяє виявити, яким чином проповідник поєднує сакральний і профанний виміри досвіду в межах єдиної дискурсивної структури.

Просодичний аналіз у межах цього дослідження ґрунтується на систематичній фіксації темпоральних параметрів мовлення, контурів висоти тону, позицій пауз і змін інтенсивності, які інтерпретуються як когнітивні сигнали ієрархізації сакрального смислу в дискурсивній структурі проповіді. Коли проповідник у фрагменті „*Und genau hier beginnt Hoffnung*“ робить помітну паузу перед лексемою *Hoffnung*, він не лише виділяє її семантично, але й створює емоційний простір для інтерналізації сакрального смислу, що закріплюється у дискурсивній пам'яті адресата.

Візуальний аналіз, який логічно доповнює просодичний опис, охоплює вивчення жестів, міміки, композиції кадру та використання символічних об'єктів, оскільки ці елементи функціонують як візуальні тригери активації фреймів. У випадку, коли висловлювання „*Im Licht der Kerze wird Gottes Nähe erfahrbar*“ супроводжується демонстрацією запаленої свічки в центрі кадру та зниженим тембром голосу, відбувається синхронізація вербальних, візуальних і аудіальних ресурсів, що формує когнітивно цілісну модель сакральної присутності.

Для того щоб мінімізувати вплив суб'єктивного чинника на інтерпретацію даних, у межах дослідження застосовано процедуру подвійного кодування, яка відповідає принципам інтерсуб'єктивної верифікації даних у розмовно-аналітичних і дискурс-аналітичних дослідженнях [7, 2007, S. 89–94], за якої двоє дослідників незалежно ідентифікували фрейми та мультимодальні маркери в підкорпусі з дванадцяти проповідей, після чого результати зіставлялися з метою узгодження аналітичних рішень. Такий підхід відповідає вимогам інтеракційної лінгвістики щодо прозорості дослідницької процедури і підвищує надійність отриманих висновків, оскільки аналіз релігійного мовлення як форми соціальної взаємодії передбачає врахування прагматичних очікувань адресата і комунікативної відповідальності мовця в процесі конструювання сакрального смислу [13, с. 2015–2018; 5, с. 112–118].

Поряд із якісним аналізом було проведено елементарну кількісну перевірку розподілу фреймів у різних літургійних періодах, що дозволило виявити тенденції домінування окремих когнітивних моделей залежно від календарного контексту. Зокрема, фрейм «надії» виявився статистично частішим у різдвяному та великодньому циклах, тоді як фрейм «служіння» переважає в проповідях звичайного часу, що свідчить про функціональну адаптацію сакрального смислу до різних комунікативних ситуацій.

Хоча сформований корпус забезпечує репрезентативність для аналізу німецькомовного лютеранського контексту, результати дослідження не можуть бути безпосередньо екстрапольовані на інші конфесійні традиції без залучення контрастивного матеріалу, що враховував би відмінності у богословських і жанрових моделях проповіді. Крім того, інтерпретація візуальних параметрів залишається частково залежною від технічних характеристик запису та композиційних рішень, які можуть варіюватися між різними громадами та цифровими платформами, що відкриває перспективи для подальших досліджень у напрямі стандартизації мультимодального аналізу релігійного дискурсу. Фреймова організація сакрального смислу та типологія мультимодальних механізмів. У цьому розділі фрейм розглядається як когнітивний інструмент інтеграції сакрального і соціального досвіду, що дозволяє описати ієрархію домінантних і підпорядкованих моделей інтерпретації в цифровій лютеранській проповіді [9, с. 111–115]. У цифровій лютеранській проповіді фрейм виконує функцію когнітивного мосту між біблійним текстом і повсякденним досвідом громади, оскільки сакральний смисл формується не лише через цитування канонічного джерела, але й через його наративне та мультимодальне вписування в актуальні соціальні контексти.

Аналіз корпусу засвідчує, що фреймова організація проповіді має ієрархічний характер, у межах якого домінують фрейми структурують підпорядковані когнітивні моделі, що активуються на різних етапах дискурсу. Така ієрархія забезпечує впізнаваність жанру, оскільки адресат, сприймаючи повторювані сценарії інтерпретації, орієнтується на усталені семантичні та прагматичні очікування, які відтворюються в межах дискурсивної спільноти [17, с. 58–62].

Фрейм «шляху» як модель процесуальної віри концептуалізує віру як динамічний процес, у межах якого адресат позиціонується не як пасивний реципієнт сакрального знання, а як активний учасник духовного руху. У цифрових проповідях цей фрейм реалізується через лексеми руху та спрямованості, які поєднуються з просодичними і візуальними маркерами поступовості та відкритості. У фрагменті „*Wir sind unterwegs, Schritt für Schritt, auch wenn der Weg vor uns im Dunkeln liegt*“ вербальна метафора руху підкріплюється уповільненим темпом мовлення та композицією кадру, у якій проповідник розміщений на фоні центральної алеї храму, що візуально підсилює наратив спрямованості.

Просодичний компонент у таких випадках виконує функцію когнітивного сигналу, оскільки паузи і зміни висоти тону маркують ключові смислові вузли, що сприяє інтерналізації сакрального смислу. Візуальний компонент, своєю чергою, активує просторові схеми, які дозволяють адресатові проєктувати власний життєвий досвід на біблійний наратив, що узгоджується з положенням про те, що значення формується через взаємодію концептуальних моделей і перцептивних ресурсів [11, с. 34–41].

Фрейм «служіння» і етична актуалізація сакрального смислу репрезентує сакральне знання як основу для конкретних соціальних дій, що спрямовані на допомогу і солідарність у межах громади. У цифрових проповідях цей фрейм реалізується через наративні структури, які поєднують біблійні приклади з сучасними соціальними ситуаціями. У висловлюванні „*Christus begegnet uns im Nächsten, der heute unsere Zeit und unsere Aufmerksamkeit braucht*“ сакральний смисл переноситься з канонічного тексту в повсякденний контекст, де адресат залучається до моделі моральної відповідальності.

Мультимодальний вимір цього фрейму виявляється у використанні жестів відкритих долонь, м'якого тембру голосу та крупного плану обличчя проповідника, що створює ефект персоналізації звернення і підсилює перлокутивний потенціал висловлювання. Таке поєднання вербальних і невербальних ресурсів сприяє формуванню емоційно насиченої моделі сакрального смислу, яка закріплюється у дискурсивній пам'яті адресата.

Фрейм «спільноти» і конструювання конфесійної ідентичності формує когнітивну модель, у межах якої сакральний смисл постає як колективно поділюваний досвід, що об'єднує адресата і проповідника в межах спільної інтерпретаційної позиції. Реалізація цього фрейму ґрунтується на системному використанні інклюзивних форм першої особи множини, які лінгвістично конструюють модель колективного суб'єкта і закріплюють адресата в межах символічної конфесійної спільноти, формуючи наративну ідентичність громади

як процес постійного самотлумачення через біблійні сюжети і спільний досвід віри, що узгоджується з концепцією наративної ідентичності як механізму поєднання індивідуального і колективного вимірів смислу [15, с. 30-33]. У фрагменті „*Wir als Gemeinde tragen einander durch diese Zeit des Zweifels und der Hoffnung*“ вербальний маркер *wir* поєднується з жестами, що охоплюють простір перед камерою, і з помірним темпом мовлення, який створює ефект спільного ритму.

З точки зору інтеракційної лінгвістики така стратегія орієнтована на потенційну реакцію адресата, навіть якщо комунікація відбувається в асинхронному режимі, оскільки мовні ходи конструюються з урахуванням очікуваної відповіді громади [5, с. 112–118]. У цифровому середовищі цей ефект підсилюється можливістю коментування і повторного перегляду, що створює ілюзію розширеної спільної присутності.

Фрейм «присутності» і мультимодальна репрезентація сакрального простору активується в тих випадках, коли проповідник спрямовує увагу адресата на відчуття безпосередньої близькості сакрального, яке репрезентується через поєднання вербальних, візуальних і просодичних сигналів. У висловлюванні „*Hier, im Licht der Kerze, wird Gottes Nähe erfahrbar*“ лексема *Licht* синхронізується з візуальним образом запаленої свічки в центрі кадру та зниженим тембром голосу, що спільно формує емоційно насичену модель сакральної присутності.

Такий механізм узгоджується з положенням про те, що мультимодальні ресурси можуть виконувати функцію когнітивних тригерів, які спрямовують інтерпретацію вербального повідомлення в межах конкретного фрейму, забезпечуючи його глибше емоційне та концептуальне засвоєння [12, с. 102–108].

Фрейм «надії» у якості наративної стратегії в кризових контекстах виступає у проповідях, приурочених до соціально напружених або кризових періодів. Фрейм «надії» домінує, який структурує сакральний смисл як ресурс подолання невизначеності і страху. Цей фрейм реалізується через наративні конструкції, що протиставляють складну сучасну ситуацію біблійним прикладам випробувань і спасіння. У фрагменті „*Auch in der Nacht des Zweifels bleibt Gottes Verheißung unser Licht*“ поєднання метафор *Nacht* і *Licht* формує контрастивну схему, яка вербально і візуально підсилюється освітленням кадру та зміною інтонаційного контуру.

Мультимодальна синхронізація у таких випадках створює сильний перлюкутивний ефект, оскільки адресат сприймає сакральний смисл не лише як абстрактну ідею, але й як емоційно переживаний досвід, що закріплюється у пам'яті через повторювані символи і наративні мотиви.

На основі аналізу корпусу можна виокремити кілька типів мультимодальних механізмів, які систематично використовуються для конструювання сакрального смислу в цифрових проповідях:

1. **Синхронізувальний механізм**, у межах якого вербальні маркери фрейму поєднуються з просодичними і візуальними сигналами, що сприяє фокусуванню уваги адресата на ключових смислових елементах.

2. **Контрастивний механізм**, який ґрунтується на протиставленні візуальних і вербальних образів, наприклад, темряви і світла, тиші і підвищеного тону, що створює емоційно насичені наративні вузли.

3. **Інклюзивний механізм**, який реалізується через використання мовних форм спільної ідентифікації та жестових стратегій, що моделюють символічну спільну присутність громади.

4. **Репетитивний механізм**, який передбачає повторення ключових лексем, жестів і візуальних символів у різних частинах проповіді, що сприяє закріпленню сакрального смислу у дискурсивній пам'яті жанру.

Систематизація цих механізмів дозволяє описати цифрову лютеранську проповідь як цілісну семіотичну подію, у межах якої сакральний смисл формується на перетині когнітивних моделей, наративних стратегій і мультимодальних ресурсів, що функціонують у соціально та технологічно зумовленому комунікативному просторі.

Мультимодальні механізми у різних цифрових форматах і платформах. У форматі відеотрансляції цифрова лютеранська проповідь реалізується як повноцінна мультимодальна подія, у межах якої сакральний смисл формується через синхронну взаємодію мовлення, зображення та звуку. Оскільки адресат сприймає повідомлення в режимі аудіовізуальної присутності, композиція кадру, освітлення і просторове розташування проповідника відіграють важливу роль у структуризації уваги та інтерпретації наративу.

Аналіз корпусу засвідчує, що проповідники часто використовують центровану композицію кадру, у межах якої фігура мовця розміщується на тлі візуально значущих сакральних символів, зокрема хреста або вівтаря. Така стратегія сприяє активації фрейму «присутності», оскільки адресат сприймає простір храму як розширення цифрового екрану. У фрагменті „*Hier, in diesem Raum, der uns verbindet, hören wir Gottes Wort neu*“ візуальний контекст поєднується з уповільненим темпом мовлення, що створює ефект спільної сакральної локації.

Просодичні засоби, зокрема варіації гучності та інтонаційні підйоми в кульмінаційних моментах, виконують функцію когнітивних сигналів, які маркують перехід між наративними етапами проповіді. У висловлюванні „*Und genau jetzt beginnt der Moment der Entscheidung*“ підвищення тону на лексемі *jetzt* спрямовує увагу адресата на нормативний вимір сакрального смислу, що узгоджується з положенням про орієнтацію мовленнєвих дій на потенційну реакцію реципієнта [5, с. 112–118].

У подкаст-форматі, де візуальний канал відсутній, просодичні параметри мовлення набувають підвищеної значущості, оскільки саме через інтонацію, темп і паузи адресат орієнтується у структурі наративу та ієрархії смислових акцентів. У таких умовах сакральний смисл формується переважно через акустичну організацію мовлення, що підсилює роль голосу як інструмента емоційної залученості.

Корпусний аналіз свідчить, що проповідники в аудіоформаті частіше використовують ритмічні повтори та паралельні синтаксичні конструкції, які створюють ефект вербальної симетрії і сприяють закріпленню ключових концептів

у пам'яті адресата. У фрагменті „*Wir hören, wir glauben, wir gehen weiter*“ ритмічний повтор форм першої особи множини поєднується з рівномірним темпом мовлення, що формує фрейм «спільноти» на суто акустичному рівні.

Пауза як просодичний маркер виконує функцію когнітивного розділювача, який дозволяє адресатові інтегрувати почуте у власний досвід. У висловлюванні „*Gottes Nähe ... ist auch jetzt erfahrbar*“ затримка перед лексемою *jetzt* створює момент очікування, що підсилює емоційний ефект і сприяє інтерналізації сакрального смислу.

У текстових версіях проповідей, які публікуються на вебсайтах громад або в соціальних мережах, відбувається своєрідна реконфігурація мультимодальності, оскільки просодичні і візуальні ресурси замінюються типографічними та графічними засобами. Адресат сприймає сакральний смисл через структуру абзаців, виділення курсивом або напівжирним шрифтом, а також через використання пунктуації, яка імітує інтонаційні паузи.

У корпусі спостерігається тенденція до використання коротких абзаців і рядків, що функціонують як візуальні сегменти смислу. У фрагменті „*Wir sind nicht allein. Gott geht mit uns. Auch heute.*“ графічне членування виконує роль візуального аналога паузи і створює ритмічну структуру, яка сприяє поетичній інтерпретації сакрального смислу.

Така стратегія узгоджується з положенням про те, що цифровий текст функціонує як медіатекст, у межах якого візуальна організація сторінки стає частиною зміст утворення [11, с. 3441]. Отже, навіть у відсутності аудіо- та відеоканалу сакральний смисл зберігає мультимодальний характер, хоча його реалізація відбувається через інші семіотичні ресурси.

Порівняльний аналіз матеріалу, розміщеного на різних цифрових платформах, зокрема на офіційних вебсайтах громад, відеохостингах і стрімінгових сервісах, свідчить про те, що мультимодальні механізми конструювання сакрального смислу зазнають адаптації залежно від технічних і соціальних характеристик платформи. На платформах, орієнтованих на короткі відеоформати, спостерігається тенденція до компресії наративу, коли проповідь подається у вигляді фрагментів, що концентруються навколо одного домінантного фрейму.

У таких випадках фрейм «надії» або «присутності» часто реалізується через лаконічні висловлювання на кшталт „*Gott ist bei dir, auch in diesem Moment*“, які поєднуються з сильними візуальними образами і контрастивним освітленням. Така стратегія спрямована на швидке емоційне залучення адресата і відповідає логіці цифрового споживання контенту, що ґрунтується на обмеженому часі уваги.

Однією з ключових особливостей цифрового середовища є можливість повторного перегляду, прослуховування або читання проповідей, що сприяє формуванню дискурсивної пам'яті жанру. Повторювані візуальні символи, просодичні контури і лексичні формули закріплюються як впізнавані маркери сакрального смислу, які адресат асоціює з конкретною конфесійною традицією.

У корпусі спостерігається регулярне відтворення формул на кшталт „*Gottes Wort trägt uns*“ або „*Wir gehen diesen Weg gemeinsam*“, які з'являються в різних

проповідях і платформах, але зберігають спільну фреймову структуру. Така повторюваність сприяє стабілізації конфесійної ідентичності і підтримує відчуття безперервності сакрального досвіду в умовах фрагментованої цифрової комунікації.

На відміну від традиційного розуміння релігійної комунікації як одноразової події, цифровий формат створює умови для кумулятивного накопичення сакрального смислу, коли повторювані формули, візуальні символи та наративні схеми функціонують як елементи довготривалої когнітивної репрезентації жанру. У цьому сенсі дискурсивна пам'ять проповіді набуває рис інтермедіального архіву, в якому кожне нове повідомлення співвідноситься з попередніми реалізаціями і реконфігурує колективний образ конфесійної ідентичності в цифровому просторі.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що мультимодальні механізми не редукуються до сукупності технічних прийомів подання повідомлення, а формують системну когнітивно-дискурсивну модель, у межах якої сакральний смисл постає як соціально інституціоналізований і символічно опосередкований досвід. Оскільки фрейми, що активуються в процесі проповіді, одночасно залучають вербальні, просодичні та візуальні ресурси, інтерпретація біблійного наративу постає як результат багаторівневої семіотичної взаємодії, що корелює з положенням про медіалізацію комунікації як структуроутворювальний чинник сучасних соціальних практик [11, с. 34–41].

Зіставлення емпіричних даних із теоретичними моделями когнітивної семантики дозволяє стверджувати, що фреймова організація сакрального смислу в цифровій проповіді має не лише описовий, але й нормативний характер, оскільки через наративні сценарії адресатові пропонуються моделі інтерпретації подій і ціннісні орієнтири, які інтегруються в повсякденну практику. У цьому аспекті цифрова проповідь функціонує як когнітивний інструмент соціалізації, що поєднує біблійні сюжети з актуальними соціальними проблемами і формує символічний простір конфесійної ідентичності.

У межах теорії комунікативних жанрів результати дослідження підтверджують тезу про відносну стабільність жанрових структур, яка зберігається навіть за умов радикальної зміни медіаформатів [17, с. 58–62]. Хоча цифрове середовище стимулює гібридизацію проповіді, що проявляється в поєднанні рис усного мовлення, відеоконтенту і текстового медіатексту, базові риторичні ходи, наративні сценарії та фреймова ієрархія залишаються впізнаваними, що забезпечує континуїтет жанру і його інституційну легітимність у межах конфесійної спільноти.

З позицій інтеракційної лінгвістики цифрова проповідь постає як форма асинхронної взаємодії, у межах якої мовленнєві дії проповідника орієнтовані на потенційну реакцію адресата, навіть якщо безпосередній зворотний зв'язок відсутній [5, с. 112–118]. Використання риторичних запитань, інклюзивних форм і просодичних акцентів свідчить про те, що комунікативна структура проповіді зберігає діалогічний потенціал, який реалізується через уявну модель спільної інтерпретації сакрального смислу.

Особливого значення набуває концепт дискурсивної пам'яті, який у цифровому середовищі зазнає якісного розширення, оскільки можливість повторного доступу до проповідей сприяє закріпленню фреймів і наративних мотивів у довготривалій когнітивній структурі адресата. Повторюваність лексичних формул, візуальних символів і просодичних контурів формує стабільний репертуар сакральних маркерів, які функціонують як індекси конфесійної ідентичності і підтримують відчуття символічної безперервності релігійного досвіду, оскільки наративне відтворення біблійних мотивів дозволяє громаді інтегрувати власний життєвий досвід у ширшу історію віри, формуючи стійку модель колективної наративної ідентичності [15, с. 31–35].

У контексті теолінгвістики результати аналізу дозволяють уточнити положення про роль мовлення як медіатора між сакральним і соціальним вимірами досвіду, оскільки цифрова проповідь демонструє, що цей медіативний процес більше не обмежується вербальним рівнем, а включає комплексну взаємодію різних семіотичних систем. Саме через цю взаємодію сакральний смисл набуває статусу соціально релевантного знання, яке інтегрується в комунікативні практики громади і трансформується відповідно до логіки цифрового середовища.

Водночас отримані результати вказують на низку теоретичних викликів, пов'язаних із необхідністю перегляду традиційних моделей аналізу релігійного дискурсу, які були орієнтовані переважно на лінійний текст. Мультимодальний характер цифрової проповіді вимагає розроблення інтегрованих аналітичних інструментів, здатних одночасно враховувати вербальні, візуальні та акустичні параметри комунікації, а також їхню взаємодію в межах когнітивних і наративних структур.

Таким чином, обговорення результатів засвідчує, що цифрова лютеранська проповідь функціонує як складна семіотична подія, у межах якої сакральний смисл формується на перетині когнітивних моделей, жанрових норм і мультимодальних ресурсів, що відкриває перспективи для подальших досліджень у напрямі порівняльного аналізу різних конфесійних традицій і медіаформатів з метою виявлення універсальних і специфічних механізмів сакральної комунікації.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. У ході дослідження було встановлено, що мультимодальні механізми конструювання сакрального смислу в цифрових німецькомовних лютеранських проповідях формують цілісну когнітивно-дискурсивну модель, у межах якої вербальні, просодичні та візуальні ресурси функціонують не ізольовано, а у взаємозалежній семіотичній взаємодії. Така модель уможливорює інтеграцію біблійного наративу в сучасний соціальний контекст через формування стійких когнітивних траєкторій інтерпретації, які поєднують символічний, етичний і комунікативний виміри сакрального знання.

Застосування фреймової семантики дозволило виявити ієрархічну організацію домінантних когнітивних моделей, серед яких провідну роль відіграють фрейми «шляху», «служіння», «спільноти», «присутності» та «надії», що структурують наративні сценарії проповіді і визначають способи актуалізації сакрального смислу в різних цифрових форматах. Ці фрейми функціонують як

когнітивні посередники між канонічним текстом і повсякденним досвідом громади, оскільки через повторювані мовні, просодичні та візуальні маркери вони формують стабільні моделі інтерпретації, які закріплюються у дискурсивній пам'яті жанру.

Контрастивний аналіз відеотрансляцій, аудіоподкастів і текстових публікацій засвідчив, що мультимодальність сакрального мовлення зазнає форматно зумовленої реконфігурації, у межах якої одні семіотичні ресурси компенсують відсутність інших, зберігаючи при цьому когнітивну цілісність фреймової організації. Відеоформати забезпечують синхронізацію вербальних, візуальних і просодичних сигналів, тоді як аудіоверсії підсилюють роль інтонації та ритму, а текстові публікації використовують типографічні й графічні засоби для відтворення структурної логіки проповіді.

Отримані результати дозволяють розглядати цифрову лютеранську проповідь як складну семіотичну подію, у межах якої сакральний смисл конструюється на перетині когнітивних моделей, жанрових норм і медіазумовлених комунікативних стратегій. Такий підхід розширює теоретичні межі теолінгвістики і когнітивно-дискурсивного аналізу, оскільки вимагає врахування не лише мовних структур, але й мультимодальних параметрів, що визначають способи соціальної рецепції релігійного мовлення в умовах цифрової медіалізації.

Обмеження дослідження пов'язані з його фокусом на німецькомовній лютеранській традиції, що не дозволяє безпосередньо екстраполювати результати на інші конфесійні або мовні контексти без додаткового порівняльного аналізу. Перспективи подальших розвідок вбачаються у залученні матеріалу з католицьких і реформатських проповідей, а також у дослідженні рецептивного виміру цифрової проповіді шляхом аналізу коментарів і форм зворотного зв'язку, які можуть надати додаткові дані про інтерпретаційні стратегії адресатів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Богуславський С. С. Структурно-семантичні особливості німецькомовної протестантської проповіді. *Записки з романо-германської філології*. 2020. Вип. 1(44). С. 36–44. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1\(44\).210993](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1(44).210993)
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Campbell H. A. *Digital Religion: Understanding Religious Practice in New Media Worlds*. London : Routledge, 2013. 279 p.
5. Couper-Kuhlen E., Selting M. *Interactional Linguistics: Studying Language in Social Interaction*. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 640 p.
6. Crystal D. *Linguistics, Language and Religion*. London: Longman, 1965. 152 p.
7. Deppermann A. *Gespräche analysieren: Eine Einführung*. Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. 360 S.
8. Fairclough N. *Language and Power*. 3rd ed. London : Routledge, 2015. 306 p.

9. Fillmore C. J. Frame Semantics. In: *Linguistics in the Morning Calm*. Seoul : Hanshin Publishing, 1982. P. 111–137.
10. Günthner S., Knoblauch H. Culturally patterned speaking practices: The analysis of communicative genres. *Pragmatics*. 1995. Vol. 5, no. 1. P. 1–32.
11. Hepp A. *Deep Mediatization*. London : Routledge, 2019. 256 p.
12. Hutchings T. *Creating Church Online: Ritual, Community and New Media*. London : Routledge, 2017. 217 p.
13. Jaworski A. Language and religion. *Journal of Pragmatics*. 2009. Vol. 41, no. 10. P. 2013–2018. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2009.06.007>
14. Luckmann T. Kommunikative Gattungen und kommunikative Rationalität. In: Berger P. L., Luckmann T. (eds.). *Kommunikative Gattungen*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1986. S. 191–222.
15. Ricoeur P. Narrative identity. *Philosophy Today*. 1991. Vol. 35, no. 1. P. 28–35. URL: <https://www.worldcat.org/oclc/23221352>
16. Schieffelin B. B. Language and religion. In: Duranti A. (ed.). *A Companion to Linguistic Anthropology*. Oxford : Blackwell, 2007. P. 171–185.
17. Swales J. *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 260 p.
18. Evangelische Kirche in Deutschland. Predigtarchiv der EKD. URL: <https://www.ekd.de/predigten> (дата звернення: 05.01.2026).

REFERENCES

19. Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky [Foundations of communicative linguistics]*. Kyiv : Akademiia.
20. Boguslavskiy, S. S. (2020). Strukturno-semantychni osoblyvosti nimetskomovnoi protestantskoi propovidi [Structural and semantic features of German-language Protestant sermons]. *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii*, 1(44), 36–44. DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1\(44\).210993](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1(44).210993)
21. Selivanova, O. O. (2008). *Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: Trends and problems]*. Poltava : Dovkillia-K.
22. Campbell, H. A. (2013). *Digital religion: Understanding religious practice in new media worlds*. London : Routledge.
23. Couper-Kuhlen, E., & Selting, M. (2018). *Interactional linguistics: Studying language in social interaction*. Cambridge : Cambridge University Press.
24. Crystal, D. (1965). *Linguistics, language and religion*. London : Longman.
25. Deppermann, A. (2007). *Gespräche analysieren: Eine Einführung*. Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften.
26. Fairclough, N. (2015). *Language and power (3rd ed.)*. London : Routledge.
27. Fillmore, C. J. (1982). Frame semantics. In *Linguistics in the Morning Calm* (pp. 111–137). Seoul : Hanshin Publishing.
28. Günthner, S., & Knoblauch, H. (1995). Culturally patterned speaking practices: The analysis of communicative genres. *Pragmatics*, 5(1), 1–32.
29. Hepp, A. (2019). *Deep mediatization*. London : Routledge.

30. Hutchings, T. (2017). *Creating church online: Ritual, community and new media*. London : Routledge.
31. Jaworski, A. (2009). Language and religion. *Journal of Pragmatics*, 41(10), 2013–2018. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2009.06.007>
32. Luckmann, T. (1986). Kommunikative Gattungen und kommunikative Rationalität. In P. L. Berger & T. Luckmann (Eds.), *Kommunikative Gattungen* (pp. 191–222). Frankfurt am Main : Suhrkamp.
33. Ricoeur, P. (1991). Narrative identity. *Philosophy Today*, 35(1), 28–35. <https://www.worldcat.org/oclc/23221352>
34. Schieffelin, B. B. (2007). Language and religion. In A. Duranti (Ed.), *A companion to linguistic anthropology* (pp. 171–185). Oxford : Blackwell.
35. Swales, J. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge : Cambridge University Press.
36. *Evangelical Church in Germany*. (2026). *Predigtarchiv der EKD*. Retrieved January 5, 2026, from <https://www.ekd.de/predigten>

Стаття поширюється
на умовах ліцензії відкритого
доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 10.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.05.2026